

Citát:

*„Stromy rostou
na Zemi
pro blaho
člověčenstva.“*

Bulharské lidové přísloví

Úvodník

Vážení čtenáři,

před pár měsíci přinesla média skandální odhalení, jak se někteří krajští úředníci za peníze daňových poplatníků věnují ve své pracovní době různým počítačovým hrám a zábavám. Bohužel v tom nejsou sami - hraví jsou i úředníci jiných institucí, například Ministerstva zemědělství jakožto ústředního orgánu státní správy lesů, myslivosti a rybářství. V oblíbě mají zejména hry na schovávanou a na slepou bábu, a to zejména pokud jde o snižování vysokých stavů spárkaté zvěře v českých lesích. Hned to vysvětlím.

Výrazný nárůst ulovených kusů černé a srnčí zvěře za posledních dvacet let (dle ČSÚ odstřel černé zvěře 47.817 ks v roce 1989, zatímco v roce 2008 už 138.723 ks, u zvěře srnčí zvýšení z 81.490 ks na 127.211 ks) potvrzuje, že této zvěře je v našich lesích moc a je třeba její počty zredukovat podle stavu lesních ekosystémů. K tomuto závěru dospěla i pracovní skupina složená ze zástupců státní správy – MZe i MŽP, ekologů, dřevařů, myslivců, vlastníků lesů a dalších zájmových skupin při přípravě Národního lesnického programu II. Dokázala se i přes značnou rozdílnost přístupů a názorů shodnout na formulování společného postupu, leč její smělý kompromis k překvapení všech zhatilo samo Ministerstvo zemědělství úpravou finálního znění NLP II. v srpnu loňského roku.

Spolupráci a otevřenost při řešení situace poté nabídl ministr Gandalovič, když souhlasil s tzv. „technickou“ novelou zákona myslivosti. Pod vedením ministryniny poradce se na její přípravě podíleli všichni zainteresovaní vlastníci honebních pozemků. S březnovým pádem Topololánkovy vlády přišla výměna v čele resortu a nad novelou, od které si vlastníci pozemků tolik slibovali, se zavřela voda. V polovině června se ministerstvo nechalo slyšet, že po skončení českého předsednictva EU budou zahájeny práce na koncepci myslivosti do roku 2016. V srpnu jsme pak byli ředitelem odboru rybářství, myslivosti a včelařství vyzváni k zaslání názorů a požadavků SVOL k myslivecké legislativě a k vysokým stavům spárkaté zvěře. Překvapení přišlo hned začátkem září, kdy byla do Těšnova svolána dvoufázová porada členů pracovní skupiny MZe – zástupci mysliveckých organizací s ministerstvem 1. září a pak 2. září i s vlastníky pozemků. Zastoupení bylo jako vždy reprezentativní a opravdu vyvážené – 24:9 ve prospěch myslivců. Co by vlastně ti „pozemkáři“ chtěli, vždyť je to jenom jejich majetek a většina z nich myslivosti nerozumí na patřičné odborné úrovni! Navíc jich jsou

oproti sto tisícům organizovaných myslivců odhadem dva milióny.

Jednání bylo korunováno předložením ministerské koncepce, za kterou byl vydáván dvoustránkový referát pracovníka úřadu, který byl přednesen v roce 2006 na jednání České lesnické společnosti v Brně. A jak už asi tušíte, tato „rychlá koncepce“ nebyla nikdy nikým projednávána, oponována, natož schválena. Po protestu většiny přítomných ministerstvo neochotně připustilo, že předložená koncepce, vlastně ani koncepcí není. V momentě, kdy zástupce ministerstva hřimal, že současné znění zákona o myslivosti obsahuje nástroje na řešení problematiky řádného hospodaření se zvěří i řešení požadavků na mimořádná opatření k regulaci početních stavů zvěře, že za současnou situací si mohou vlastníci honebních pozemků sami, neb tyto nástroje nevyužívají v dostatečné míře, a jal se přednášet doslovné znění zákona, jsem s dalšími kolegy opustil jednací sál. Asi po týdnu jsem obdržel zápis z porady, podle něhož jednání probíhalo hladce, většina s předloženým návrhem „koncepce“ souhlasila, zástupci mysliveckých organizací měli konzistentní názory, byli vstřícní k diskusi a žádali ponechání právních jistot vyplývajících ze zákona o myslivosti. Černého Petra dostali zástupci vlastníků honebních pozemků, kteří podle MZe nenašli společnou řeč a někteří v průběhu jednání neokretně odešli, koncepcí myslivosti pro ně není prioritou a jejich požadavky na úpravy honitby nebyly odborně odůvodněny.

Milí vlastníci, lesníci a zemědělci, potýkáte se na svých pozemcích se škodami zvěří a nevíte, jak jim v rámci platné legislativy zabránit? Obráťte se na ministerstvo zemědělství, kde vám fundovaní odborníci poradí jak na to. Nakonec možná zjistíte, že to ani žádné škody nejsou a možná, že tu vlastně ani není zvěř a honitby je potřeba řádně zazvěřit. Jak ukazuje stanovisko Českomoravské myslivecké jednoty, která s pány na ministerstvu tak dobře souzní, ke stávající legislativě v oblasti myslivosti, bohužel nejde o vtip. Cituji: „Současné stavy spárkaté zvěře podle ČMMJ ani zdaleka nedosahují početnosti velkých býložravců v původních podmínkách, které se blížily přirozeným podmínkám. Po extrémistických útocích některých nevládních ekologických organizací – např. při tvorbě NLP II, ČMMJ jako největší NGO sdružující největší počet vlastníků pozemků v ČR, v současné době zahajuje aktivity na návrat jelení zvěře na celé území ČR.“ S pozdravem Lovu zdar.

*Ing. František Kučera
předseda SVOL*

Vlastníci lesů v zajetí environmentální politiky a legislativy

Dne 15. října uspořádala Česká lesnická společnost v Hradci Králové odborný seminář na aktuální téma „Vlastníci lesů a lesní hospodářství ve vazbách k environmentální politice a legislativě ČR“. Přednášejícími byli představitelé akademické obce, samosprávy i zástupci vlastníků lesa, kterých se dané téma dotýká.

Po úvodním slovu Ing. Štěpána Kaliny, který seminář za pořádající organizaci též řídil, přednesl docent Jiří Oliva z ČZU v Praze přednášku na téma „Lesní hospodářství a ochrana přírody – odborná diskuse nebo

mocenský boj?“, kde popsal kompetenční spory, které se rozhořely po roce 1990 mezi ministerstvy zemědělství a životního prostředí o státní správu. Tento mocenský boj skončil kompromisem, jehož obětním beránkem se stal vlastník lesa. Dle platné legislativy jej mohou v téže věci kontrolovat pracovníci pěti různých státních resp. samosprávných úřadů. Pozastavil se i nad ojedinělou a těžko pochopitelnou kumulací moci v národních parcích, kde je Správa národního parku tvůrcem koncepce hospodaření, hospodářským subjektem,

pokračování na str. 2. »

Ilustrační foto: Lenka Růžková

O Šumavě s členem nového expertního týmu

S několika dotazy ohledně aktuální situace na Šumavě jsme se obrátili na Ing. Josefa Vovesného, zástupce SVOL v expertní skupině pro posouzení výskytu a ochrany proti lýkožroutu smrkovému v II. zónách NPŠ a expertní pracovní skupiny pro posouzení stavu managementu péče v NPŠ se zvláštním zřetelem na gradaci kůrovců.

Má současná kůrovcová kalamita na Šumavě obdobu v historii?

Kůrovcovou kalamitu, která právě probíhá na území Národního parku Šumava lze srovnat v objemu jen s historickou kalamitou z let 1872-78. Uvádí se (Jelínek 2005), že v letech 1868-1882 bylo po navazujících kalamitách vytěženo celkem 3600 tisíc m³ poškozeného dříví. Z toho bylo cca 50% i více kůrovcových stro-

mů (jedná se o odhad, přesná evidence chybí). Povaha této kalamity je barvitě vylíčena v románu Karla Klostermanna „V ráji šumavském“.

Na současnou větrnou kalamitu Kyrill z ledna 2007 v rozsahu přes 1 milión m³ navázala kalamita kůrovcová; v letech 2007-2009 bylo vytěženo více než 500 tisíc m³ kůrovcových stromů a další objem 500-700 tis. m³ zůstal v bezzásahových

územích nezpracován, nyní převážně ve stavu menších nebo větších ploch kůrovcových souší a souvislých polomů. V roce 2010 vedení NPŠ předpokládá napadení, hrubým odhadem, dalších až 1,0 miliónu m³. Zástupci krajů odhadují toto množství při setrvávání u současného územního systému bezzásahovosti a neúčinných metod obrany až na 1,4 miliónu m³ kůrov-

pokračování na str. 2. »

který tuto koncepci realizuje, a současně i orgánem státní správy!

S mimořádně zajímavou přednáškou pod názvem „Vlastník lesa – partner nebo poddaný“ vystoupil JUDr. Martin Flora (MZLU Brno). Jako vždy velmi fundované a současně srozumitelnou formou podrobil rozboru naši legislativu a na příkladu § 58 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ukázal, že naše legislativa má velmi daleko k samozřejmé míře respektování vlastnických práv, běžné v euroatlantické společnosti. Za zásadně chybnou považuje skutečnost, že v souvislostech s ochranou přírody nepovažuje stát vlastníky lesů za partnery a potenci-onální spojence, ale spíše za protivníky. I když novela zákona o ochraně přírody v roce 2004 částečně napravila tento „poddanský“ vztah vlastníků a posílila jejich postavení, uspokojivě vyřešen tento problém dosud není. Mimo jiné pro trvající procesní problémy a řadu dalších věcných nejasností, např. není jednotný názor na právní povahu nároku, s čímž souvisí otázka místní příslušnosti soudu a délka promlčecí lhůty. Nedořešená je rovněž náhrada újmy vyplývající ze závazného stanoviska orgánu ochrany přírody ke schválení lesních hospodářských plánů. V závěru svého vystoupení uvedl, že rysy poddanství vlastníka vůči orgánům ochrany přírody nejsou dosud zcela odstraněny. Po poslední novelizaci nespátňuje hlavní vinu této skutečnosti v nedokonalosti textu zákona, ale v nedostatku vůle na straně orgánů ochrany přírody.

Další přednášející Mgr. Michal Hrib (ČZU Praha) se zamyslel nad budoucností povolání lesníka a podrobil kritice současný stav českého lesnického vzdělávání, který vyžaduje systémové změny

O Šumavě s členem... - pokračování ze str. 1.

cového dříví. Kalamity před cca 130 lety a nyní se odehrávají přibližně na srovnatelném celkovém rozsahu území.

Co je spouštěcím mechanismem velkých kůrovcových kalamit?

Vedle faktorů působících na oslabení vitality smrku (sucho, emise, houbové napadení) je již po staletí hlavním důvodem nezvládnutí zpracování větrné nebo sněhové kalamity včas. Při kalamitě v 19. století nebyly dosud lesy plně přístupné a disponibilní pracovní síla používala v podstatě jen ruční nástroje a tomu odpovídalo tempo zpracování, kdy se navíc veškeré dříví odkorňovalo. Dnešní technika pro všechny fáze (těžba, odkorňování, přiblížení a odvoz) je nesrovnatelně výkonnější a přesto objemy kůrovcového dříví překonávají veškerá očekávání. V souvislosti s úvahami o klimatické změně je jistě zajímavým údaj o počasí v době vrcholu kalamity 19. století z roku 1874 (Jelínek 2005) a sice 1. rojení v druhé dekádě dubna s teplotami kolem 25 °C (jako letos) a vývoj 3 generací lýkožrouta i na Šumavě (Nedobítý 1874, Jelínek 2005).

Příčiny současné intenzity gradace jsou však založeny změnami v systému péče od roku 2005 (opuštění zonace jako základního kriteria péče), dále chybnými rozhodnutími o nezpracování vysokého objemu kalamitního dříví (cca 200 tisíc m³ z kalamity Kyrill), rozšíření bezzásahových území v době kalamity a další.

Situaci se rozhodli vzít do svých rukou hejtmani Jihočeského a Plzeňského kraje, proč? Co se ukázalo?

Hlavním motivem tohoto kroku byly signály od státní správy a samosprávy v oblasti Šumavy a především obavy sousedů parku z dalšího vývoje, a to i ze zahraničí. K posouzení aktuální situace v terénu jmenovali 12-ti člennou expertní skupinu (dále ES I), v níž byli zástupci krajů, sousedů parku a Lesní ochranné služby. Práce byly zahájeny 13. července a ukončeny předáním „Závěrečné zprávy expertní skupiny z posouzení výskytu a ochrany proti lýkožrou-

a na základě rozboru konkrétních potřeb odvětví optimalizaci počtu škol i studijních programů. Připomněl široký rozsah lesnického vzdělání a nezbytnost hájit tradiční povolání lesníka před zájmovými ekologickými skupinami, prosazujícími nezasa-hování do přírodních procesů.

Ing. Vladimír Krečmer ve své přednášce podrobil rozboru nejasnosti a roz-pory v lesní a environmentální legislativě. Konstatoval, že soudobé evropské lesnictví se nachází mezi dvěma mlýnskými kameny – ideologií ekonomismu a environmentalismu. Krajní názory obou těchto směrů neuznávají proklamovanou rovnocennost 3 pilířů moderního lesnictví – ekonomického, environmentálního a sociálního. Dále připomněl zásadní rozdíl naší legislativy ukládající vlastníkům lesa povinnost „strpět ve veřejném zájmu omezení hospodaření“ od přístupu zemí západní Evropy, kde jsou veškeré lesnické služby poskytované třetím osobám nebo ve veřejném zájmu realizovány v soukromých lesích dobrovolně a za plnou úhradu, zatímco v lesích veřejných (státních a společenstevních) jsou lesopolitickou prioritou. Za zcela zmatečný pak považuje postih vlastníků za pomyslné škody „na funkcích lesa jako celku“, což je neproka-zatelná fikce, přesto však v soudní praxi užívaná.

Ing. Jana Čacká (ÚHÚL Jablonec nad Nisou) porovnávala ve svém příspěvku povinnosti vlastníka a návštěvníka lesa, uložené jim lesním zákonem, se sankcemi za jejich nesplnění a s právem na náhradu vzniklé újmy. Na základě vlastních zkušeností majitelky lesa došla k závěru, že přístup orgánů státní správy je obecně tvrdší k vlastníkům lesa, kteří jsou daleko snáze dohledatelnými, než např. party čtyřkolkářů bezohledně ničící lesní cesty i porosty.

tu smrkového v II. zónách NPŠ“ zadavatelem 12. srpna 2009. Výsledky ukázaly na stav zcela se vymykající kontrole: dvojtrojnásobný objem kůrovcového dříví v době šetření oproti stejnému období roku 2008, přičemž byla plánována obranná zařízení na rok 2009 jen na úrovni roku 2008, nezvládnuté včasné vyznačení a zpracování dříví při již intenzivně probíhajícím 2. rojení kůrovců. Za této situace a po jejím vyhodnocení oznámili hejtmani připravenost k vyhlášení stavu nebezpečí v oblasti NPŠ.

Proč nebylo vyhlášení stavu nebezpečí nakonec realizováno?

Vzhledem k skokovému navýšení kapacity pro zpracování kůrovcových stromů parkem koncem července (2-3 krát) hejtmani své rozhodnutí pozdrželi (za srpen bylo zpracováno 80 tisíc m³, za září 100 tisíc m³).

Příspěl tento krok k uklidnění situace?

Přes ostré mediální reakce zodpovídajících pracovníků MŽP a Správy NPŠ došlo k určitému uklidnění situace a po dohodě hejtmana Jiřího Zimoly s ředitelem parku Františkem Krejčím byla jmenována „Expertní pracovní skupina pro posouzení stavu managementu péče v NPŠ se zvláštním zřetelem na gradaci kůrovců“ (dále EPS II) ve složení: 3 zástupci parku včetně MŽP, 3 zástupci akademické obce nominovaní oběma kraji a 3 zástupci ES I). Expertní pracovní skupina II zahájila svou činnost od 2. září a jejím úkolem je návrh změn managementu a opatření pro nejbližší období do konce roku 2009 a pro rok 2010.

Co bylo základem pro další jednání této pracovní skupiny?

Přes určité rozdíly v hodnocení stavu a příčin současného stavu přijala EPS II jednomyslně jako základ dalšího jednání doporučení ES I, a sice:

- naléhavě změnit a to zásadním způsobem strategii a koncepci směřování NPŠ,
- zastavit okamžitě rozšiřování bezzásahových území,
- revidovat velikost současných bezzásahových území a to okamžitě tam, kde

Za SVOL vystoupili se zajímavými referáty Ing. Tomáš Czernin (panství Dymokury), Ing. Roman Šimek (Správa lesů města Olomouce) a Ing. Josef Vovesný. Ing.Czernin popsal osobní zkušenosti při projednávání požadavků orgánů ochrany přírody na změny obhospodařování lesů a rybníků po zařazení do seznamu lokalit Natura 2000 – ptačí oblast Rožďalovické rybníky a EVL Smíšené lužní lesy Dymokursko. Po delších jednáních se podařilo přesvědčit ornitology a pracovníky AOPK, že současný stav krajiny je výsledkem dlouhodobé péče rodiny Czerninů a pro zachování předmětů ochrany do budoucna není třeba způsob hospodaření měnit či upravovat.

Ing. Šimek se zamýšlel nad otázkou, zda vyhlášení ZCHÚ je pro vlastníka odměnou či trestem. Konstatoval, že jde sice o určitou formu uznání výsledků dlouhodobé práce, nicméně následné požadavky a intervence orgánů ochrany přírody (často ne příliš znalých lesnické problematiky) další práci vlastníka resp. lesního hospodáře zpravidla komplikují a přinášejí ekonomické ztráty. Jediným konkrétním přínosem může být (po zařazení do kategorie lesa zvláštního určení) osvobození pozemků od daně z nemovitostí.

Ing.Vovesný zdůraznil zásadní význam spolupráce orgánů ochrany přírody s vlastníky lesů a lesními hospodáři, zejména při řešení managementu chráněných území. Přestože se tato spolupráce v minulosti vždy plně osvědčila, opět probíhá rozšiřování lokalit ÚSES (Územní systém ekologické stability) bez účasti vlastníků. Na příkladu zkreslených informací o dohodě ministrů o hospodaření v příhraniční oblasti Šumavského národního parku kritizoval neobjektivnost zpráv předkládaných médii veřejnosti.

Další referáty Ing. Petra Smutného (radní Plzeňského kraje), senátorky

je to ještě produktivní ve vztahu k tlumení kůrovců,

- bránit všemi prostředky šíření kůrovce na sousední majetky a v tomto smyslu provést revizi zonace,
- přehodnotit účinnost integrovaného systému ochrany lesa v NPŠ,
- v zásahových územích naplnit § 1 lesního zákona a to beze zbytku; hospodařit přírodě blízkým způsobem a soustředit se na změnu druhové skladby a zvýšení stability porostů; udržení porostního prostředí je prioritou, umožnit provádění preventivní ochrany lesů dle platných zákonných předpisů a to v plném rozsahu.

Jak hodnotíte dosavadní činnost EPS II? Je konstruktivní? Jaká rozhodnutí přinesla?

EPS II se dohodla, že po celé následující období až do jarního rojení budou asanovány kůrovcové stromy v zásahových územích, v zimním období převládnou metody odkorňování na místě, vyklizování dříví se podřídí míře rizika poškození prostředí a technickým možnostem v tomto období. Tím lze podstatně ztlumit rozvoj kůrovce v příštím roce a eliminovat již pozdě zpracované a opuštěné dříví (v období v období ½ července – ½ září - v objemu cca 50 % vytěženého dříví).

EPS II se bohužel nedohodla na žádných změnách v bezzásahových územích II. zón parku (7 tisíc ha), i když je to obecně deklarováno. Přestože si zástupci parku vyhradili dostatečný čas na předložení návrhů (do 30. 9. 2009), nepředložili na posledním jednání 5. 10. 2009 žádné relevantní návrhy (od předání zprávy ES I uplynuly 2 měsíce). Přitom bezzásahová území jsou zvláště uvnitř parku a ve vztahu k sousedům „časovanou bombou“ pro další eskalaci problémů. Nechat zde kůrovce množit a vedle ho nákladně likvidovat v porostech obdobné kvality je již zcela nepochopitelným paradoxem. Nové škody se již přenesly do oblasti původního smíšeného lesa (nyní kulturních smrčín), kde tvoří východiska nových kalamit. Kůrovec vytváří ohniska již i v zcela uzavřených porostech.

Členové EPS II delegovaní kraji proto v da-

JUDr. Jiřiny Rippelové a Ing. Jiřího Šticha (Sdružení Šumava 21) se zabývaly vývojem a současnou situací v Národním parku Šumava. Autoři na několika konkrétních příkladech dokazují, že postup vedení NPŠ podporovaný MŽP, který vedl k rozšíření bezzásahového území parku až na 30 % plochy, nemá žádnou zákonnou oporu a je hlavní příčinou velkoplošné destrukce šumavských lesů. Dr. Rippelová se rovněž pozastavila nad masivní mediální masáží, vedené správou parku a ministerstvem životního prostředí, kterou lze považovat za zcela ojedinělou manipulaci s veřejným míněním. Ze závěru její přednášky cituji: „Šumava potřebuje aby se tu přestalo manipulovat s fakty, překrucovat a lhát. Potřebuje, aby problémy péče o les byly řešeny mezi odborníky a nikoliv intervencemi několika občanských sdružení a ekologických aktivistů“.

Po přednesení referátů následovala krátká diskuse. Závěrečného hodnocení se ujal ing. Krečmer, který se pokusil nastínit cestu lesnictví ze současné krize: tu spatřuje mimo jiné v nápravě nejasností a rozporech lesnické a environmentální legislativy a její praktické aplikace a v aktivní nabídce služeb lesa potřebám společnosti.

Závěrem jen jedna poznámka. Velmi zajímavé referáty přednesené na tomto semináři měly jeden společný, bohužel zásadní nedostatek, naslouchal jim poloprázdný sál, v kterém chyběli zástupci orgánů a organizací, jimž byly přednášky především určeny. Je opravdu škoda, že organizátoři nevěnovali více času a úsilí propagaci tohoto setkání. Jak se na podobných akcích velmi často stává, i zde byli přesvědčováni již přesvědčení.

Ing. Ctibor Záruba

tajemník SVOL

né situaci navrhli opatření jak pro zbytek roku 2009 tak 2010 v souhrnné zprávě pro zadavatele a vyzvali zástupce NPŠ k vyjádření. V NPŠ nejde již dlouho jen o kůrovce. Důrazně upozorňujeme na hrozící, ale již i reálná rizika narušení přirozených funkcí lesa, poškození biotopů ochrany stanovišť i druhů Natury 2000 velkoplošným rozpadem vyspělých porostů celých území a na důsledky v socioekonomickém a rekreačním využívání krajiny z hlediska krajinného rázu a obyvatel, kteří zde žijí.

Děkujeme za odpovědi.

Lesnictví má budoucnost

Ve dnech 12.-16. října 2009 se v Ženevě uskutečnilo jednání Dřevařského výboru Evropské hospodářské komise OSN (UNECE). I když podobně jako jiná odvětví zasáhla lesnictví v zemích UNECE hospodářská krize a přinesla s sebou katastrofální úbytek pracovních míst následně dopadající na celou společnost, má lesnictví podle UNECE obrovskou budoucnost vzhledem ke svému potenciálu v „ozeleňování“ ekonomiky.

Jak uvádí Výroční zpráva UNECE/FAO o obchodu s produkty dřevozpracujícího a papírenského průmyslu uveřejněná počátkem srpna 2009, která byla jedním z podkladů pro ženevské fórum, poklesla spotřeba dřeva v regionu UNECE¹ během jediného roku v období 2007-2008 o 117 mil. m³ surového dříví, z toho nejvíce v Severní Americe o 81 mil. m³. Drastický propad poptávky po jehličnatém řezivu během roku 2008 a v prvních měsících 2009 způsobený zejména hypoteční krizí a strmým poklesem výstavby nových domů ovlivnil celý průmysl – produkce v Severní Americe poklesla téměř o 19%, v Evropě o více než 8%, export jehličnatého řeziva

pokračování na str. 3. »

z Ruska poklesl o 11 %. Krize bolestivě zasáhla také výrobu dřevodesek a papírenský průmysl – výroba v Evropě a Severní Americe se snížila v roce 2008 o 17 %. Pokles produkce papíru v Rusku a na Ukrajině byl sice menší, přesto se v Rusku i nadále prohlubovala negativní obchodní bilance – dovoz kvalitnějšího a dražšího papíru převýšil export méně hodnotných sortimentů jako např. novinového papíru. Vůči celosvětové hospodářské krizi se ukázala imunní produkce dřeva pro energetické účely, kterou táhne poptávka po obnovitelných energetických zdrojích včetně dřevní biomasy a vládní pobídky na zmírňování klimatických změn a posilování energetické bezpečnosti. V roce 2008 se ve světě zvýšil obchod s dřevěnými palivovými peletami o 20 %. Očekává se, že do roku 2012 se zdvojnásobí. Produkční kapacity, předpokládající strmý růst poptávky, se zvyšují rychleji než spotřeba. Výjimečná je pozice Číny. Produkce dřevařského a papírenského průmyslu v roce 2008 i nadále rostla (+ 23 %), a to díky domácímu ekonomickému růstu a investičnímu projektu v lesnickém sektoru v řádu několika miliard dolarů, který spustila tamní vláda jako součást balíčku ke stimulaci domácí poptávky. Zatímco většina čínské produkce dřeva a papíru je spotřebována doma, stává se Čína, i přes pokles exportu o 14,2 % kvůli světové krizi, největším vývozcem nábytku na

světě – dováží surovinu a vyváží finální výrobky. Více než polovina těchto exportů směřuje na americký trh.
Jak čelit hospodářské krizi a zároveň splnit environmentální cíle země?

Recept nabízí také francouzská vláda, která připravila návrh nařízení zákona upravující minimální množství dřeva použitého při výstavbě nových budov. Dřevo musí pocházet z lesů obhospodařovaných trvale udržitelným způsobem a jeho minimální objem bude stanoven proporcionálně k čisté podlahové ploše. V bytových domech by minimum mělo být 20 dm³ na metr, v průmyslových objektech 3 dm³/m² a v ostatních objektech 7 dm³/m². Tyto normy by měly platit pro stavby zahajované po 1. prosinci 2009. Od prosince 2011 by se pak mělo minimální množství dřeva ve stavbách dále zvýšit na 35 dm³, 5 dm³ a 10 dm³ pro jednotlivé typy staveb. O novém nařízení byla informována Evropská komise. Na podání připomínek má spolu s členskými státy čas do 7. prosince. Pokud by se ukázalo, že opatření by mohlo bránit volnému trhu, mohlo by dojít k tříměsíčnímu odkladu.

Podle Zpravodaje UNECE/FAO a Timber Trades Journal připravila Marie Růžková

¹ V regionu UNECE (celkem 56 států, vedle evropských zemí zahrnuje i USA, Rusko a Kanadu) se nachází přibližně 42% všech lesů na světě. Je největším světovým výrobcem (60% celosvětové výroby), spotřebitelem (57%), vývozcem (77%) a dovozcem (70%) výrobků ze dřeva a papíru.

Ekonomické šetření za rok 2008

Podle rozhodnutí republikového výboru SVOL bylo na jaře letošního roku opět provedeno statistické šetření hlavních ekonomických údajů členů SVOL. O poskytnutí svých ekonomických výsledků a údajů za rok 2008 byli opět požádáni všichni členové SVOL s výměrou obhospodařovaného lesa nad 300 ha. U těchto vlastníků již lze předpokládat, že lesnická činnost je takového rozsahu, že je vedena v účetnictví buď zcela samostatně, nebo je možné z účetnictví požadované údaje bez významných problémů získat. Neustálý tlak celé společnosti i ze strany vlastníků lesů na zvyšování efektivnosti hospodaření a úspór je zcela jistě v poslední době, kdy se naplno projevuje krize nejen v lesnicko-dřevařském sektoru, značný a nutí správce lesů zvládat velké množství úkolů s minimem personálu. Je proto pochopitelné, že nikdo nevíta další tabulky, papíry a hlášení, proto děkujeme všem, kteří si našli potřebný čas na vyplnění tabulek ekonomického šetření a svoje výsledky zaslali.

Když se v loňském roce připravovalo první šetření, počítalo se s vyšší účastí členů,

Základní údaje výsledků šetření:

Obecné údaje o SVOL	T.j.	2007	2008
Plocha obhospodařovaných lesů členů SVOL	Ha	345.876*	352.123**
Počet členů SVOL	členů	527*	531**
Průměrná výměra lesa / člena	ha/člena	656*	663**
Výsledky ekonomického šetření			
Počet účastníků šetření		72	73
Výměra lesa jimi obhospodařovaná	ha	134.908	128.389
Průměrná těžba za daný rok	m³/ha	6.60	7.04
Náklady PČ	Kč/ha	1.224	1.501
Náklady na těžbu dříví	Kč/m³	156	137
Náklady na přibližování dříví	Kč/m³	172	171
Dotace KÚ	Kč/ha	466	447
Hospodářský výsledek	Kč/ha	1.616	1.272

*údaje ke dni 30. 4. 2008 **údaje ke dni 13. 3. 2009

Počet účastníků šetření se prakticky nezměnil, výměra lesa jimi obhospodařovaného se mírně (o 5%) snížila. Nárůst průměrné těžby na 1 ha lesa je způsoben zřejmě zpracováním následků kalamit, stejně tak, jako zvýšení průměrného nákladu na PČ. Dotace z krajských úřadů mírně poklesla, bohužel lze v roce 2009 očekávat v důsledku napjatých rozpočtů krajů další pokles této hodnoty.

Hospodářský výsledek je v roce 2008 výrazně nižší, a to o více než 20%, což lze jednoznačně přičíst na vrub snížení cen dříví na trhu. O více než 25% meziročně nižší pak byl vykázán i celkový zisk pro vlastníka (hospodářský výsledek + nájemné).

Ing. Jelínek Petr, SVOL
odborný poradce

Chráníme Šumavu nebo jí škodíme?

Mezi prvními pohovořil o situaci na Šumavě předseda Rady parku NP dr. Stráský.

V rámci letošního ročníku mezinárodní výstavy Země živitelka uspořádal SVOL ve spolupráci s Lesnickým odborem České akademie zemědělských věd seminář na téma Ochrana lesních ekosystémů a krajinného rázu na Šumavě. Přednášky předních odborníků (prof. Stanislav Vacek, prof. Vilém Podrázský, doc. Petr Zahradník) o stavu, vývoji a managementu lesních ekosystémů v průběhu existence Národního parku Šumava, přínosech a problémech lesnického přístupu pro ochranu a obnovu šumavských lesních ekosystémů a vlivech kůrovců na lesní ekosystémy si přišlo poslechnout na osm desítek účastníků. Jejich zájem o problematiku umocnilo také prohlášení jihočeského hejtmana Jiřího Zimoly ze dne 24. srpna o připravenosti kraje vyhlásit na Šumavě

kvůli kůrovci stav nebezpečí, pokud ministerstvo životního prostředí nebude souhlasit s ustavením expertní skupiny pro vypracování krizového plánu péče v šumavském národním parku, a také možnost diskutovat přímo s předsedou Rady parku dr. Janem Stráským a starostkami obcí Volary a Kašperské Hory, které mají v NPŠ lesní majetky a jejichž obyvatelé se potýkají s důsledky rozhodnutí přijatých na vedení správy národního parku a ve Vršovicích ve svém každodenním životě. Plné znění jejich příspěvků přinášíme na str. 5. a 6. Za příčinu dnešní situace na Šumavě považuje předseda Rady parku snahu mít v co nejkratší době ve střední Evropě divočinu a mylnou představu, že se nemusíme bránit kůrovci. Pýcha člověka, jeho lenost a zároveň nedočkavost, aby měl park co

Pohled od státní hranice z NP Bavorský les do NP Šumava na vrchol Polomu, kde byla ponechána kalamita Kyrill bez zpracování. Foto: Ing. Josef Vovesný.

pokračování na str. 4
 >>

nejdříve, tak znemožnily dojít lesnickým postupem v delším časovém horizontu k cíli, který mají ochránáři. Tomu podle děkana pražské lesnické fakulty prof. Podrážského nahrávaly některé uměle udržované mýty. A to zejména ten, že lesnictví je v rozporu s ochranou přírody a výsledky vědy - lesnictví je deklarováno jako faktor nikoli konzervující, ale narušující krajinu, a za vědecký přístup je vydáván přirozený stav lesa, tzv. nemanagement. „Problémem je unifikace přístupu ke všem lesům: všechny musí být přírodní. Tak jako před 20 lety se všechny zařizovaly podle jedné šablony, opět vítězí administrativa a politika nad odborností“, dodal. Své vystoupení zakončil parafrází Goetheho výroku: „Příroda se nemýlí, mýlí se jen člověk. Ale jde o to který, kdy účelově není říkána pravda a kdy je na vině špatná interpretace“.

Podle Petra Martana, ředitele Centra duchovní komunity ve Čkyni, je současná situace na Šumavě důsledkem všeobecného nadšení pro změnu hodnot a životního stylu po roce 1989, krize vztahu člověka k přírodě a krize ve vnímání krajiny jako živitelky, a to zejména mladou a střední generací. Zoufalá snaha navrátit se blíže k přírodě, od které se městský člověk příliš vzdálil, jej vede k touze zachránit přírodu před civilizačními vlivy a k víře v divočinu, paradoxně však při současném zachování standardu výhod civilizace a využívání vzdálených zdrojů. Tento postoj považuje Martan jako člověk žijící na venkově za nepřijatelný: „Žijeme v době závislosti na dovozu energií a pohrdání dědictvím hospodářských lesů po předcích. Je to projev života v nadbytku a blahobytu“. A ptá se: „Můžeme si dovolit zachovat a dále zvyšovat podíl chráněného území s přihlédnutím na realitu

potřeb současné společnosti? Nezpůsobíme tím snížení dřevoproductčních možností lesů a dovoz „levného“ dřeva do České republiky, které je po započtení uhlíkové produkce z jeho dopravy zcela neekologickou surovinou?“ Hodnotu Šumavy spatřuje Martan i v tom, že nejde o pustá území, kam v minulosti nevtrčila lidská noha. „Je dědictvím po našich předcích a je nepřirozené, aby omezováním života místních lidí tvořili kulturní stopu jen chalupáři a rekreační z měst.“

Se závěry profesora Stanislava Vacka z pražské lesnické fakulty se ztotožnila naprostá většina přítomných. „Současná kůrovcová kalamita patří k největším svého druhu v ČR a na Šumavě od let 1871-1875 a po etapě přírodních katastrof a lidských hospodářských omylů nelze ponechat ohrožené lesní porosty na Šumavě bez aktivního managementu. Mimo bezzásahová území je žádoucí přiro-

dě blízké pěstování lesa, ale vycházející z diferenciace stanovištních a porostních poměrů a exaktně podložené zonace NP. Způsob managementu lesních ekosystémů musí brát ohled i na dlouhodobý vliv člověka v této oblasti a na potřeby místních obyvatel. Důležitá je zejména promyšlená reintrodukce vytlačených druhů dřevinné složky ekosystémů. Nejdůležitější je zde návrat buku, jedle a ušlechtilých listnáčů do prostředí, které na Šumavu podle typologické rekonstrukce dřevinné skladby patří. Nejprve je však potřebné zastavit velkoplošnou kůrovcovou disturbance a po té začít s výše nastíněnou revitalizací lesních ekosystémů pomocí přírody blízkého managementu, který bude směřovat k posílení ekologické stability a biodiverzity lesních porostů.“

Marie Růžková

Biomasa a její využití v Rakousku

Krátce po 6. hodině ranní se 24. 9. z Prahy vydal autobus účastníků dvoudenní exkurze SVOL za zkušenostmi našich jižních sousedů ve Štýrsku s využíváním biomasy. Po přejezdu hranic jsme zaznamenali zvýšené množství kůrovcových ohnisek a zbytků starých polomů z nezpracované větrné kalamity, a to i na obtížně přístupných svazích alpských vrcholů.

Mayr – Melnhof Holz Holding, Leoben

První exkurzní zastávkou byla pila Mayr – Melnhof Holz v Leobenu, kde se k nám připojil Mag. Thomas Loibnegger ze sdružení Landwirtschaftskammer Steiermark, náš průvodce po oba dny. Pila se nachází na ploše 30 hektarů a zaměstnává 220 pracovníků, provoz je dvousměnný. Svým denním pořezem asi 5 000 m³ se řadí do kategorie velkých pil. Technologicky se podobá ostatním středoevropským pilám,

počínaje elektronickou 3D přejímkou, doplněnou fotozařízením při kvalitativním zatřídění s archivací po dobu 2 měsíců, přes odkornovačky a frézování boků kulatiny až po výrobu hlavního produktu středového řeziva. Proto uvedu jen některé zajímavosti. Pořez je možný od průměru 12 cm do 53 cm. Třídění výřezů v zásobnících je po 1–2 cm. Dříví se dováží po ose i po železnici ze vzdálenosti až do 150 km, přičemž odběratel výrazně dodavateli přispívá na náklady spojené s dopravou dříví. Tímto se vyrovnává polohová renta. V současné době pila vykupuje středně silnou kulatinu v kvalitě A/B za 73 euro, C za 63 euro, Braun a CX za 18 euro. Na vlastní pilnici navazuje sušárna řeziva v počtu 33 komor, přičemž jedna komora pojme asi 300 – 400 m³. Výtěžnost řeziva je cca 60 %.

Pila od roku 2004 prodává kůru sousední firmě, která se specializuje na její zpracování. Kůra se nejdříve rozmělní a po předsušení se jí v systému tří roštů denně spálí asi 1 000 m³. Vyrobené teplo je zpětně odprodáváno do sušáren pily Mayr – Melnhof. Instalovaný výkon výroby tepla je 3 x 8,5 MW. Současně se vyrábí elektrická energie (3 x 1,5 MW), jejíž přebytek se dodává do rozvodné sítě.

Další specializovaná firma vyráběla z pilin a dřevního odpadu pelety. Vlivem hospodářské krize došlo k její likvidaci formou konkurzu. Aby byl zajištěn odběr těchto komponentů z pily, Mayr – Melnhof tuto výrobu zakoupil a nyní vyrábí pelety ve své režii. Zatím se dodávají pouze ve velkém – na kamiony. Do budoucna se uvažuje i o menším balení. Oba provozy na zpracování biomasy, tj. spalovna kůry

i výroba pelet jsou plně automatizovány a personální obsazení provozoven je minimální.

Středisko biomasy Waldstein

Druhou zastávkou byla ukázka soustředění prodávané biomasy do jednoho místa. Asi 50 vlastníků pozemků o celkové rozloze 1500 ha (průměrná výměra 30 ha, velikost majetků od 10 do 500 ha) se sdružilo a pro zajištění odbytu méně prodejních sortimentů dříví založilo spolek (družstvo). Do společného střediska biomasy v obci Waldstein dodávají především dlouhé listnaté sortimenty. Nákupní cena bukových surových kmenů je 44 euro za 1 m³. Tuto cenu určuje předsednictvo spolku. Dříví je rozřezáno a naštěpáno na polena a následně uloženo v ocelových koších, kde přirozeně vysychá. Částečně se skladuje i volně sypané. Největší zájem

Na návštěvě pily společnosti Mayr - Melnhof Holz Holding.

Prohlídka teplárny na biomasu v Paldau.

Středisko biomasy Waldstein.

Ze střediska biomasy Lesního spolku Hartberg.

Foto: Ing. Přemysl Havelka.

je o tvrdé listnaté palivo v délkách 33 cm (90% objemu). Ročně prodají cca 1500 prm štípaného palivového dříví, prodejní cena přepočítaná na 1 prm rovnaného dříví je 69 euro. Cenu určuje tržní prostředí. Dalším produktem je štěpka. Spolek dodává odběratelům štěpku přímo z lesa nebo vyrobenou ve středisku biomasy. Štěpky se ročně prodá asi 5 – 6000 prm. Družstvo vlastní nákladní automobil na rozvoz paliva a štípačku, veškeré ostatní práce jsou zajišťovány smluvně místními farmáři a živnostníky. Strategickým cílem je vytvořit si stálou klientelu a při nákupu a prodeji přednostně uspokojovat členy spolku. Na investiční náklady byla družstvu poskytnuta 30% dotace, dotovány jsou dále náklady na poradenství a marketing.

Wood Energy Contranting – výroba energie

Následující den ráno jsme se vydali do Paldau, což je vesnice s počtem 2200 obyvatel. Cestou nás zaujalo množství kukuřice, která byla všude ve velkém pěstována. Vysvětlení bylo prosté. V této oblasti se kukuřice využívá pro výrobu bioplynu, kterým se následně vytápí malé provozy vyrábějící elektřinu. Bohužel nebyl čas ani možnost uvedené zařízení navštívit.

V Paldau nás přivítal pan starosta a správce společné kotelny v jedné osobě. V roce 1993 se obec rozhodla zřídit společnou spalovnu biomasy, která by dodávala teplo nejen do obecních budov, ale i soukromým zájemcům z řad obyvatel vesnice. V současné době je na dodávku napojeno asi 130 budov v celkové délce 2 kilometrům rozvodů. A jak vše funguje? Dvacet vlastníků zemědělských a lesních pozemků v okolí vesnice utvořilo sdružení, které je majitelem uvedené výtopny. Celková investice byla v přepočtu více než 1 000 000 euro, přičemž stát opět uhradil všechny investiční náklady až do výše 40 %. V současné době, jak již bylo zmíněno, činí tato dotace 30 %. Členové sdružení garantují dodávku dřevní biomasy a na oplátku mají po dobu 10 let garantovánu smluvní cenu tepla, která se mění pouze v závislosti na vládou centrálně vyhlášené indexací cen tepla. Spotřeba takto produkovaného tepla představuje u průměrného rodinného domu hodnotu asi 1 400 euro. Ročně je spáleno 3 000 m³ biomasy – štěpky. Štěpka je dodávána přes nájezdovou váhu. Při dodávce je vždy odebrán vzorek, u kterého je stanovena vlhkost. Na základě toho je pak určena výkupní cena štěpky. Členové sdružení dodají cca 30% potřebné štěpky, mají výhodnější cenu než ostatní dodavatelé.

Kotle na spalování (1 MW a 250 kW) jsou vybaveny systémem dvojitého spalování. To má za účel nejen zvýšit efektivnost spalování, ale sníží se i množství kouřových zplodin. Spalování je zcela automatizováno a pokud vše funguje tak, jak má, nemusí obsluha do kotelny i několik týdnů. Cílem sdružení je v budoucnu cenu za teplo spíše snižovat než zvyšovat, přestože je v současné době v Rakousku teplo z biomasy levnější než elektřina, plyn či topný olej.

Středisko biomasy Hartberg

Krátce před polednem jsme navštívili nově budované středisko biomasy, jehož idea se v mnohém podobala v minulém dni navštívenému středisku ve Waldsteinu. Zřizovatelem je svaz majitelů lesa – Lesní spolek Hartberg a Sdružení majitelů zemědělské techniky. Celkem se jedná o 2800 členů. Důvodem pro sdružení je opět nutnost zajištění odbytu hůře prodejných sortimentů dříví. Sdružení si vypracovalo marketingový průzkum toho, co lze dodávat z plochy 40 000 ha okolních pozemků a zároveň jaká je poptávka po biomase v dané oblasti. Výsledkem je rozhodnutí štěpku vyrábět přímo v lese a dodávat ji stálým odběratelům. Listnaté surové kmeny se dovážejí do střediska, kde se manipulují a štípou. Po vysušení je palivo dodáváno především majitelům kachlových kamen a do krbů. Prodejní cena je obdobná jako jinde v této oblasti –

70 euro za 1 prm. Středisko vykupuje i naštípané dříví přímo od majitelů lesa (62 euro/prm). Výhledově bude zpracována i kůra, která se bude prodávat na mulčování. Mělo by zde vzniknout prodejní a servisní středisko malé mechanizace a motorových pil, čerpací stanice pohonných hmot se slevou pro členy sdružení. Prodávat by se měly ve velkém nakupované a do střediska dovážené pelety. Z celkové uvažované investice 370 000 euro opět stát uhradí 30% investičních nákladů.

Vedoucím tohoto střediska bylo konstatováno, že v poslední době dochází k problémům, spojeným s odbytem štěpky a pelet. Důvodem je hospodářská krize, která omezila poptávku po dřevotřískových deskách. Výrobci tohoto sortimentu nechtějí ukončit výrobu a proto, aby jejich provozy vydržely do doby, než opět nastá-

ne konjunktura, prodávají štěpku často i za dumpingové ceny. Rovněž konkurence výrobců pelet ze zemí východní Evropy tvrdě dopadá na rakouské výrobce (cena až o 25% nižší).

Ještě několik slov k Lesnímu spolku Hartberg. Jedná se o nejstarší lesnický spolek v Rakousku, který byl založen již v roce 1955. Průměrná výměra lesa, připadající na jednoho člena je 7 ha, přičemž rozpětí je od několika hektarů až po několikasethektarové majetky. Každý z celkového počtu 7500 členů ročně do společné kasy přispívá částkou 20 euro za 1 ha svého lesa. Členská základna představuje 25% všech majitelů lesů z dané oblasti. Společným zájmem je především spolupráce při obchodování dříví. Tento spolek ročně zobchoduje asi 100 000 m³ dříví. Velice úzce spolupracuje s celoštýr-

proplaceny, ale do této doby však nikdy stát městu nezaplatil za újmu způsobenou ochranou přírody ani korunu. Tedy, abych byla zcela přesná, město Volary do svého rozpočtu každoročně zahrnuje částku 10.300 korun jako jakousi satisfakci za to, že stát rozhoduje o tom, jak bude město se svým majetkem nakládat.

Větrná kalamita Kyrill, která v lednu 2007 postihla téměř celou republiku zanechala po sobě na Šumavě obrovské škody. Na pomoc zvládnout tuto kalamitu právě v národním parku poslalo ministerstvo životního prostředí asi 100 miliónů korun. Města Volary a Kašperské Hory však nedostala ani korunu. NPŠ tuto dotaci mohl využít a využil na zvýšení cen za práci na zpracování kalamity. To mu umožnilo „stáhnout“ pracovní kapacity z ostatních postižených lesních majetků. Kdo by raději nepracoval za 500 místo 200 Kč? Tento krok narušil zdravou hospodářskou soutěž, díky dotaci pochopitelně došlo i ke snížení ceny dřeva. Chtěla bych na tomto místě poděkovat všem, kteří se na likvidaci kalamity v našich lesích podíleli, zvládli jsme ji i za ty menší peníze. Ale není to paradox? Vlastníci lesů i mimo park platí ze svých daní Správu NPŠ, která jim za pomoci státních dotací, z kapes daňových poplatníků, nezdravě konkuruje.

Když se „parku“ nepovedlo rozšířit I. zónu, jednoduše rozšířili bezzásahové území v II. zónách. Nás se toto přímo nedotýká, ale na našem území se nachází bezzásahová část prvních zón NPŠ a Národní přírodní rezervace Velká Niva. Většinu zásahů proti kůrovci provádíme na základě povolení Ministerstvem životního prostředí. Dřevo však musíme nechat ležet, pouze ho odkornujeme. Naše lesy jsou však ohrožovány rozšířením bezzásahového managementu do II. zón na území NPŠ, a to na našich hranicích. Lapače nainstalované parkem přímo sousedí s našimi, zatím zdravými stromy.

K výše uvedeným příkladům, dle mého názoru, nehospodárního nakládání se svěřeným státním majetkem uvedu další paradoxy. Splouvání Vltavy je možné pouze za omezujících podmínek. Vyskytuje se zde perlorodka říční. Jistě, že přeji perlorodce, ale nezapomeňme, že k perlorodce nutně potřebujeme ve Vltavě pstruha a ne bolena, který nyní Vltavě vládne. Myslím, že ani otázka chování vodáků není tím hlavním problémem. Poplatek za splouvání (jeden vodák = 100 korun), pokud voda nedosáhne 61 cm, je možná velmi zajímavým příjmem národního parku.

Kůrovec. Ten už je dnes tak šikovný, že nepřelétne k jinému vlastníkovi lesů. Pokud tedy, dle výroků některých odborníků, vůbec létá. A díky tabulkám „vstup zakázán“ rozhodně nezlikviduje i zbytek zelené střechy Šumavy. Park si tohoto broučka, pouze ve svém rajonu, určitě užívá sám. Svými nově vzrostlými stromy! Zemědělství. Jak budou zemědělci prakticky udržovat dvoumetrové pruhy zeleně, které nesmí dobytek vypásat?

Turistické, cyklo či hypotezky nebudeme rozšiřovat, protože v národním parku je jich dost a přímo asfaltových. A my jsme

ským lesnickým spolkem. Ten pro své členy zajišťuje roční odbyt 1 000 000 m³ surového dříví, což má na starosti ústřední kancelář v Grazu se svými pěti zaměstnanci.

Závěrem lze konstatovat, že jsme viděli silnou snahu o využití biomasy především v malých provozovnách a vždy v konkrétním daném regionu. Ne její masivní použití v gigantických provozech, které s sebou vždy nese zvýšenou zátěž ve formě nutné dálkové přepravy biomasy. Tento trend svou dotační politikou výrazně podporuje rakouská vláda.

Ing. Přemysl Havelka
vedoucí Lesní správy
J. M. Bartoň-Dobenín,
Nové Město nad Metují

Vliv vyhlášení NP a CHKO Šumava na rozvoj města Volary

Vážený hosté, vážení kolegové, milí přátelé,

téma mé přednášky je „Vliv vyhlášení NP a CHKO Šumava na rozvoj města Volary“. V tomto momentu může nastat dvacetiminutové ticho. To je ten čas, kdy mám mluvit snad o pozitivě daného tématu. A v tento moment mám pocit, že by bylo lepší mlčet. Ale proto tady nejsem.

Nezlobte se, snažila jsem se připravit odborný materiál, zajímavou přednášku, vzít v úvahu veškeré argumenty vědeckých sekcí, jednotlivých organizací, sdružení, spolků, aktivistů, všech potencionálních jednotlivců za záchranu přírody, názorů některých našich spoluobčanů, informací mediálních partnerů, a také zaručených informací představitelů národního parku a pracovníků Ministerstva životního prostředí, ale na základě skutečností, faktů, vlastních zkušeností a i toho, co zde bylo předneseno, jsem jednoznačně přesvědčena, že můžu mluvit pouze o tom, co cítím já, jako starostka města. Jako osoba, která zastupuje město navenek, která chrání zájmy svých občanů, svěřený majetek, snaží se přenechat něco dalším generacím a zodpovědně chce naplňovat zákon o obcích, ale i zákon o ochraně přírody a krajiny. Uvedu několik příkladů, o nichž můžeme nakonec diskutovat, zda jsou to ve vašich očích skutečnosti pozitivní či negativní.

Město Volary vlastní 3.300 ha lesa, které obhospodařuje společnost s ručením omezeným, ve které má město 100% majetkovou účast. Přímo v národním parku máme jednu třetinu lesů, zbytek lesního majetku se rozkládá na území chráněné krajinné oblasti.

Lesní hospodářský plán platný od 1.1.2005 byl zpracován v roce 2004 v zákonné lhůtě. Správa NPŠ předložila k LHP nesouhlasné stanovisko. Po mnoha střetnutích byl plán schválen v polovině roku 2008. Přínos pro město? Neobdrželi jsme dotaci z krajského úřadu na tvorbu LHP jako jiné subjekty v roce, od kdy měl LHP platit, ale až po třech letech. Navíc byla dotace v té době snížena o 80 Kč/ha, což při výměře lesů města činí cca čtvrt miliónu korun za rok – při ročním příjmovém rozpočtu obce ve výši 40 miliónů se jedná o částku jistě nezanedbatelnou.

Ztráty z omezeného hospodaření jsou jen za rok 2008 vyčísleny na téměř 3 milióny korun. Dnes již věřím, že nám budou

pouze na hranici tohoto parku, jakousi vstupní bránou. Co kdyby návštěvníci zůstali u nás a nešli se projít či projet za poplatek o kousek dál?

Jako vlastníci lesního majetku díky národnímu parku přesně víme, jako ostatně každý turista, kam můžeme šlápnout a kam nikoliv. Vedení parku rozhoduje totiž i o našich lesích, kde nám povolí či zakáže přístup.

Vážený přítomní, vrátím se k tomu, čím jsem začínala. Ke slovu zákon. Každý zákon upřesňuje pravidla hry. A my žijeme v demokratickém státě. Chceme, aby každý jednotlivec tato pravidla hry dodržoval a státní správa a samospráva by určitě měla být příkladem pro všechny občany. Proto mi dovoluť vrátit se k zákonu č. 128/2000 Sb. K zákonu o obcích, a to přímo k § 38, který říká, že majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákonom vymezené působnosti. Obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku...

A protože nemůžeme najít s národním parkem kompromis, už vůbec ne shodu, město Volary na lednovém zasedání zastupitelstva v roce 2007 přijalo usnesení, ve kterém rozhodlo učinit všechny kroky směřující k vyjmutí majetku města Volary z Národního parku Šumava. Pokud se nám toto nepovede, potom už by nezbyvalo než podat trestní oznámení na neznámého pachatele. Právě z důvodu námi nechtěného porušování zákona o obcích. Nenamlouváme si, že smrkový les, přemnožený kůrovcem a se staletým zásahem lidské ruky, si pomůže sám. Znělo by to, jako kdybychom tvrdili, že nálet sarančat, která slupnou celou úrodu na poli, je neškodný.

Děkuji za pozornost.

Martina Pospíšilová
starostka města Volary

Jaký je přínos zřízení NP a CHKO Šumava pro město Kašperské Hory?

Přínos zřízení NP a CHKO Šumava pro město Kašperské Hory lze hodnotit ve dvou rovinách – jednak lze hovořit o vlivu na chod a rozvoj města a život obyvatel v něm a pak z pohledu města jako vlastníka rozsáhlých lesních a zemědělských pozemků s dopadem do ekonomiky města.

pokračování na str. 6 ➤

Město Kašperské Hory je šumavským městečkem s 1.590 obyvateli, rozlohou správního území o výměře 4.415 ha a vlastníkem 6.084 ha lesních porostů, z toho na 4.856 ha byl v roce 1991 vyhlášen národní park, 597 ha podléhá režimu CHKO a jen na 631 ha z celkové výměry se nevztahují ochrannářská pravidla. Lesy město vlastní jako svůj historický majetek od konce 18. a pak převážně z 19. století, jen malá část (cca 250 ha) pochází z poválečných přidělů. V období 1956 až do navrácení městu byly lesy ve správě Západočeských státních lesů a po roce 1991 i Národního parku Šumava a Lesů České republiky. Na základě restitučních zákonů byla část výměry mimo NP vrácena městu v roce 1992 a zbylý majetek byl městu vydán k 1. 7. 2000.

Kromě lesů byly městu vráceny nebo v posledních letech nakoupeny zemědělské pozemky o celkové výměře 523 ha, z toho jsou téměř ¾ v NP a CHKO. Hospodaření na lesních i zemědělských pozemcích v současné době zajišťují společnosti s ručením omezeným Kašperskohorské městské lesy a Statek Kašperské Hory, jejichž je město 100% vlastníkem.

Vliv NP na chod a rozvoj města a život jeho obyvatel

Šumava byla odedávna krajem, kde se obyvatelé živili především prací v lese, návazně při zpracování místní suroviny v dřevařské výrobě a prací v zemědělství. Po vzniku národního parku a s přibývajícimi ochrannářskými omezeními se výrazně redukoval objem prací v lesnické výrobě a tím i při zpracování dřeva. Ubylo práce pro dřevaře v lese a pro dělníky v pilařských provozech, zemědělská výroba se omezila na pastevní chov dobytka a údržbu krajiny. Svou negativní roli sehrál i způsob privatizace v lesnictví a dřevozpracujícím průmyslu v 90. letech. To vše má dopad do sociálních a ekonomických poměrů v obci. Následkem je snížení počtu pracovních příležitostí a růst nezaměstnanosti, která u nás setrvale dosahuje nadprůměrných hodnot ve srovnání s hodnotami zbytku území okresu Klatovy. Podíl počtu nezaměstnaných ve vztahu k počtu práceschopného obyvatelstva se v uplynulém desetiletí pohybuje se sezónním výkyvem od 8% v letních měsících do 15% vykazovaných vždy v závěru běžného roku. Úbytek pracovních příležitostí vede k odlivu obyvatel, především v produktivním věku. Obec se postupně vyklidňuje, mění se věková struktura obyvatel, narůstá počet obyvatel v důchodovém věku, mění se profesní skladba, lidé s vyšším vzděláním nenacházejí v místě uplatnění. S touto dlouhodobou tendencí jde ruku v ruce i postupný úbytek dětí v základní i mateřské škole. Ve školním roce 1999-2000 navštěvovalo kašperskohorskou základní školu 241 žáků a 1. září letošního roku do školy přijde už jen 146 dětí. Přitom základní škola v našem městě je školou spádovou pro dalších nejméně 6 obcí. Tento fakt svědčí o tom, že obdobný vývoj probíhá v širším regionu Šumavy, nejen v našem městě. Na nepříznivý vývoj počtu obyvatel navazují problémy se zajištěním lékařské péče, což se u nás projevilo obtížemi při obměně praktika po dospělé a nakonec vyústilo ve zrušení ordinace dětského lékaře po 40 letech provozu proto, že se na dětském obvodu lékařka „neuživila“ při současném systému úhrad a počtu dětí. Tuto základní službu pro mladou populaci ve městě se podařilo obnovit, avšak za cenu založení společnosti s ručením omezeným společně s městem Hartmanice. Zdravotnické služby Šumava, jak se nová společnost jmenuje, funguje v objektu města rok a zaměstnává lékařku a sestru v pracovním poměru. Na provoz zdravotnického zařízení obě města doplácejí, pro naše město při současném počtu dětí a trvale žijících obyvatel to znamená více než 250 tis. Kč ročně za službu, která v jiných obcích funguje bez toho, že by zatěžovala obecní rozpočet.

Dalším zhoršením životních podmínek našich obyvatel je rok od roku ubývající počet spojů veřejné autobusové dopravy, což komplikuje dojíždění za prací, do škol, k ošetření u odborného lékaře, ale i obstarání osobních záležitostí na úřadech a institucích atd.

Jak se s těmito problémy potýkáme a snažíme se je řešit? Pokud jde o zaměstnanost – jak jsem uvedla v úvodu – město v 90. letech založilo společnosti Kašperskohorské městské lesy a Statek Kašperské hory, které v současné době zaměstnávají celkem 55 pracovníků a pokud připočteme zaměstnance města a jeho organizačních složek – v počtu 36 osob přepočtených na plně zaměstnané – jsme v podstatě druhým největším zaměstnavatelem v místě. Pro zvýšení a udržení pracovních míst město koupilo provoz pilařské výroby, do jehož rozšíření a technologického vybavení v minulém a letošním roce bylo investováno více než 5 mil. korun. V našich podmínkách nemůžeme očekávat, že se k nám pohnou podnikatelé se záměrem vybudovat zde výrobní provozy. Pár se jich v minulých letech zajímalo o možnost přesunout k nám nenáročnou a životní prostředí nezatěžující výrobu, odradila je problematická dopravní dostupnost. Město je přístupné po jediné komunikaci II. třídy, která zdaleka nesplňuje normové parametry, jejíž technický stav je velice špatný a poněvadž současně tvoří hranici CHKO, jsou jakékoli její úpravy a v některých úsecích i zimní údržba nepřekonatelným problémem. Aby se nezhorsila dopravní obslužnost a ve vazbě na udržení počtu dětí v základní škole, provozujeme vlastní autobus, kterým zajišťujeme dvě linky veřejné dopravy – provoz je sice dotován krajem, avšak nákup autobusu je na nás – nový jsme pořídili v loňském roce a přijde nás ve splátkách na 3,7 mil. Kč. Pro stabilizaci počtu obyvatel, zejména pro udržení mladých, jsme rozšířili obecní bytový fond o 11 bytů pro nízkopříjmové skupiny obyvatel a dalším jsme chtěli nabídnout pozemky k individuální výstavbě. Předpokladem ovšem byla změna územního plánu, o které jsme dlouze jednali s CHKO, neboť ¾ intravilánu města leží v chráněném území a tedy rozšíření zastavitelného území mimo dané hranice naráželo na silný odpor ochranářů s argumenty, že by výstavbou došlo k „negativnímu zásahu do krajinného rázu“, „nevratnému poškození půdního krytu“, a navíc by v některých lokalitách zástavba „rušila dálkové pohledy“. Po třech letech a za cenu ústupků ochranářům se nám podařilo změnu územního plánu dotáhnout do konce. Tolik alespoň v nástinu o složitých životních podmínkách našich občanů, o možnostech a snaze města řešit problémy života obce a jejích obyvatel.

Město jako vlastník pozemků v NP - dvojí metr ministerstva

Druhá rovina pohledu na „přínos“ národního parku a CHKO je dána rozsáhlými lesními a zemědělskými pozemky v majetku města na území, na které se vztahují ochrannářská pravidla. Od počátku – tedy od poloviny roku 2000, kdy společnost Kašperskohorské městské lesy převzala zpět od národního parku lesy města do správy, postupovala při hospodaření v lesích podle hospodářského plánu schváleného MŽP a respektovala metody a způsoby péče o les takové, jaké uplatňoval park. Předepsaná pravidla hospodaření v lesích způsobovala městu majetkovou újmu, která zpočátku nebyla městu kompenzována vůbec a později jen částečně. Uplatněním ochrannářských omezení město přicházelo v průměru o 10 mil. Kč ročně. Teprve na základě vyhlášky č. 335/2006 Sb., byla poprvé za rok 2006 přiznána a až v roce 2008 vyplacena náhrada újmy za omezení lesního hospodaření v historických lesních majetcích města zařazených do I. zóny NPš v částce 4,3 mil. Kč.

Nejvýrazněji se existence a působení národního parku na našem majetku „podepsala“ v roce 2007 po lednové větr-

né kalamitě. Městské lesy svou výměrou zaujímají 9% z celkové plochy lesů ležících v parku a přitom na tomto území bylo při kalamitě zpracováno 11,5% dřevní hmoty (110 tis. m³) poškozené vichřicí. Našich 110 tis. m³ kalamity v parkových statistikách nenajdete, nejsou tam. Park vykázal cca 850 tis. součtem kalamity jen ze svých územních pracovišť! Národní park na likvidaci škod způsobených v lesích orkánem obdržel štědrou dotaci, my jsme nedostali ani korunu. Navíc cena prací při odstraňování následků vichřice se jistě i vlivem finanční podpory směřované pouze parku zvýšila, což mělo negativní dopad jak do nákladů naší lesní společnosti, tak i následně do příjmů městského rozpočtu. Vyčíslovat tyto ztráty při stávajícím přístupu správy parku a ministerstva životního prostředí k nestátním vlastníkům lesů by byla naprosto zbytečná práce. O tom jsem se přesvědčila, když jsem se u ministra a pak i u premiéra marně snažila domoci nápravy nespravedlivě vyplacené kalamitní podpory státu výhradně ve prospěch parku. Dostalo se mi poučení, že: „Vláda takto podpořila správce státního majetku s velice specifickým, náročným a veřejností sledovaným posláním“. Jednoduše řečeno: pro uplatnění ochrannářských omezení naše lesy v parku jsou, ale pokud by se mělo jednat o finanční plnění, pak jako by v parku nebyly. A to byla pověstná poslední „kapka“, která vedla k rozhodnutí zastupitelstva města činit kroky k vynětí městských lesů z národního parku.

Na téma městské lesy a národní park by se dalo dlouze hovořit – třeba o tom, jak je stavu našich lesů a počínání lesního personálu věnována ze strany parku zvýšená pozornost, jak jsou s námi zahajována správní řízení za domnělé prohřešky proti zákonu o ochraně přírody a krajiny při pracích v lese, i když v parkových lesích se pracuje stejným způsobem a za použití stejné techniky, avšak mnohdy s horšími dopady na přírodu samotnou atd.

Co však nám vadí nejvíc, je postoj správy národního parku a Ministerstva životního prostředí k problému kůrovce a jeho neomezenému šíření do dosud zdravých lesů. Podle posledních poznatků skupiny expertů šetřících stav napadení lesů v národním parku kůrovcem je reálné nebezpečí zničení městských lesů v relativně krátké době. Proto podporujeme požadavek obou krajů na vytvoření krizového plánu péče o lesy v národním parku a žádáme provedení takových opatření, která alespoň omezí škody na lesním majetku města.

Na tomto místě mi můžete vytknout, že jsem se nedržela tématu. Nějak se mi nepodařilo najít významnější přínos zřízení národního parku a CHKO pro město. Možná to vyplývá jen z mé osobní zaujatosti. Jediné, kde by určitý přínos mohl být zaznamenán, je turistická návštěvnost Šumavy. Ale i v tomto ohledu jsem přesvědčena, že přitažlivost a zájem turistů o Šumavu pramení především z jedinečnosti šumavské přírody a nikoli z existence a působení národního parku a CHKO. Na závěr mi dovoluť jednu poznámku, která se váže k tématu tohoto semináře, ke krajinnému rázu. V roce 2007 v souvislosti s opravou komunikace II. třídy vedoucí z Kašperských Hor na hranice s Jihočeským krajem jsme nechali v průjezdním úseku silnice pokácet 30 starých poškozených listnáčů rostoucích v krajnici vozovky a tvořících tak nebezpečné překážky v komunikaci. Za to nám byla věnována velká pozornost v médiích a následně Českou inspekcí životního prostředí uložena stotisícová pokuta za negativní pozměnění dochovaného krajinného rázu přesto, že znalec v oboru zásah do krajiny komplexně hodnotil jako spíše pozitivní. Přitom v národním parku jsou cíleně ponechány tisíce stromů napospas kůrovci s proměnou v suchá torza – a ptám se: „Jak v tomto případě Česká inspekce životního prostředí hodnotí změnu dochovaného krajinného rázu?“

Ing. Alena Balounová
starostka města Kašperské Hory

Ve zkratce

- 24. června uspořádala Regionální organizace SVOL Východočeského regionu pod vedením Radomíra Charváta ve spolupráci s Výzkumným ústavem lesního hospodářství a myslivosti, Výzkumnou stanicí Opočno, seminář pod názvem Pěstování lesa v Orlických horách. V příspěvku o kvalitě sadebního materiálu byla zdůrazněna zásada co nejrychlejšího a nejšetrnějšího transportu sadebního materiálu a výhodnost použití krytokořených sazenic při snížení počtu jedinců na 1 ha zalesňované holiny. Další přednášky byly věnovány problematice zalesňování zemědělské půdy a výchovy smrkových porostů zejména v 5. až 7. vegetačním stupni. Praktickým využití výsledků lesohydrologického výzkumu v Orlických horách i v návaznosti na lokální povodně se zabýval Ing. Vladimír Černohaus. Poslední příspěvek se týkal vyhodnocení vývoje sněhem poškozených smrkových porostů v oblasti místa konání semináře – obce Polom. V diskusi vzbudil všeobecný rozruch a despekt dotaz zástupce CHKO Broumovsko, zda je nutné při obnově porostů používat dosavadní množství sazenic, když mnoho z nich nakonec lesníci v prořezávkách odstraní. Seminář doplnila venkovní exkurze, kde byli účastníci na jednotlivých zkusných plochách přímo v terénu seznámeni s výsledky zpráv lesníků a výzkumných pracovníků.

- 22. července projednal Senát novelu zákona o ochraně přírody a krajiny. Na znění novely, které opustilo sněmovní laviце, se aktivně podílel SVOL - na základě řady vyjednávání s MŽP a AOPK se nám podařilo dosáhnout některých změn oproti původního návrhu (podrobnosti v minulém čísle Zpravodaje). Do sněmovního materiálu zasáhl Senát pozměňovacím návrhem o postupu při zhodnocení důsledků LHP a LHO pro evropsky významné lokality a ptačí oblasti a pozměňovacím návrhem o zrušení ustanovení Agentury ochrany přírody jako správního úřadu. Senátní úpravy Sněmovna při opětovném schvalování novely 11. září přijala. Zrušením ustanovení o AOPK zanikla možnost daná státní správě ochrany přírody rozhodovat o nárocích na úhradu újmy ve správním řízení pouze s paušálovým poplatkem 2.000 Kč v případě, že náhrada újmy nebude poskytnuta přímo na základě žádosti. Vlastník se tak bude muset domáhat svého práva pouze klasickou žalobou spojenou s povinností zaplatit soudní poplatek ve výši 4% ze žalované částky. Novela zákona má č. 349/2009 Sb. a platí od 1. prosince 2009.

- Některé následky pozměňovacích návrhů přijatých v Senátu k návrhu výše uvedené novely (jde zejména o duplicitu a absenci kompetencí krajských úřadů a orgánů ochrany přírody), vyřešili zákonodárci další novelou zákona o ochraně přírody a krajiny ve zrychleném jednání. 20. října ji podepsal prezident a čeká na vyhlášení ve Sbírce zákonů. Platit by měla od 2. ledna 2010.

- 11. září sněmovna znovu rozhodovala o vládním návrhu zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a dalších souvisejících zákonů. Senát jej sněmovně vrátil s pozměňovacími návrhy, ty ale byly pro sněmovnu nepřijatelné. Na „znovu“ schválení poslaneckého znění v dolní komoře chybělo 11 hlasů.

- Ve spolupráci se společnostmi Správa lesů města Tábor a Lesy města Písku připravil SVOL pro vlastníky nestátních lesů dne 17. září v Táboře odborný seminář o aktuálních pravidlech pro 8. kolo podávání žádostí o dotace z Programu rozvoje venkova. Přednášky lektorů z Ministerstva zemědělství byly prioritně zaměřeny na lesnická investiční opatře-

pokračování na str. 7 ➤➤

ní z osy I a projektová opatření z osy II na obnovu lesa po kalamitách a podporu společenských funkcí lesů, ale došlo i na nároková opatření z osy II. Pracovnice SZIF pak podaly podrobné informace o administraci žádostí a změnách platných pro dané kolo přijímání žádostí. S tím, jak lze prostředky nabízené Evropskou unií účelně a efektivně využít, seznámili přítomné jednatelé obou městských společností, a to nejen ve svých referátech, ale i venkovními ukázkami realizovaných projektů. Seminář měl mimořádný ohlas a jeho velmi podnětná diskuse byla impulsem pro vytvoření pracovní skupiny Monitorovacího výboru PRV ke změnám pravidel opatření II.2.4.1 a II.2.4.2, která budou otevřena v březnu 2010.

Ze semináře k dotacím PRV v Táboře.

Evropské dotace využili i Městských lesů v Táboře také na opravu rybníka Plocek.

• 21. září předložila vláda do sněmovny návrh novely zákona související se státním rozpočtem ČR na rok 2010 tzv. „Janotův balíček“. Jeho součástí byl mimo jiné návrh na zdvojnásobení sazby daně z nemovitostí u hospodářských lesů. Obec může závaznou vyhláškou s výjimkou orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů stanovit pro všechny nemovitosti na území celé obce jeden místní koeficient, který může zvýšit sazbu daně až na pětinasobek. Tento koeficient nemohou obce na příštím rok změnit, nebo zrušit, a proto SVOL požadoval ponechání základní sazby daně z hospodářských lesů v původní výši. Návrh sněmovna přijala.

• 28. září proběhlo v Bruselu zasedání předsednictva Federace evropských lesů FECOF. Za SVOL se jednání zúčastnil Ing. Ctibor Záruba. Podle jeho sdělení, byla hlavním tématem zpráva z jednání Lesnické rady SRN a přehled o aktuálních problémech evropského lesního hospodářství a lesnické politice EU. Text návrhu „Nařízení EP a Rady o povinnostech při uvádění dřeva a výrobků ze dřeva na trh“ (podrobnosti viz Zpravodaj č. 8) nebyl Radou přijat a pracuje se na jeho úpravě, která by omezila administrativní náročnost návrhu a přitom neoslabila účinnost nařízení v boji proti nelegálním těžbám. Evropská komise schválila podmínky podpory na zmírnění následků větrné kalamity Klaus v jihozápadní Francii (polom ve výši 42 mil. m³ na ploše 700 000 ha) v celkové výši 800 mil. EUR, podobnou podporu získala i SRN po kalamitě Kyrill. V této souvislosti ing. Záruba doplňuje, že pokračují jednání o založení Světového lesnického fondu. Pokud jde o Nařízení EU o obnovitelné energii, členské státy mají do května příštího roku připravit a předložit plány, jak dosáhnout stanoveného cíle, tj. 20 % energie vyrobené z obnovitelných zdrojů do r. 2020.

• Na jednání 5. října schválila vláda návrh Ministerstva životního prostředí na rozšíření sítě evropsky významných lokalit

Natura 2000 o 234 nových území. Návrh obdržel SVOL k připomínkám na začátku loňského roku ještě před oficiálními meziresortními jednáními od Ministerstva zemědělství. Jeho prostřednictvím jsme postoupili připomínky našich členů. S dotčenými vlastníky pak Ministerstvo životního prostředí jednalo a od některých svých požadavků ustoupilo. Počet chráněných území v režimu Natura 2000 nyní v České republice dosahuje 1.092 a jejich rozloha činí více než 10% celkového území státu.

Tabulka postupného rozšiřování sítě Natura 2000 v Česku

Rok vyhlášení	Počet lokalit	Rozloha v ha	Podíl na rozloze ČR v procentech
2005	863	724.411,9	9,19
2007	879	725.422,3	9,19
2009	1.092	zhruba 798.043	10,11

Zdroj: MŽP

• 20. října uspořádal SVOL ve spolupráci s akciovou společností Městské lesy Hradec Králové a dalšími členy SVOL ve Východočeského regionu odborný seminář Využití malé lesní techniky pro těžbu a přiblížování dřeva, na výrobu štěpky a paliva. Seminář se setkal s velkým ohlase. Jeho součástí byly venkovní ukázky lesní techniky a mechanizovaných výchovných zásahů v lesních porostech města Hradec Králové a Lesního družstva ve Vysokém Chvojně, ekonomické zhodnocení využití předváděných strojů a především osobní zkušenosti a doporučení těch, kteří je sami provozují. K vidění byly štěpkovače, štípací procesory, odvětvovací procesor, vyvážecí soupravy a mnohé další. Seminář se konal pod záštitou Ministerstva zemědělství.

Štípací stroje POSCH.

Ukázka probírkových výchovných zásahů provedených menším kácecím stojem typu harvester v porostech LD Vysoké Chvojno.

Štípací procesor BILKE v porostech ML Hradec Králové.

• 22. října proběhla schůze rozšířeného předsednictva SVOL. Hlavním bodem programu bylo projednání návrhů řešení klíčových akcí Národního lesnického programu II vzešlých z jednání pověřených pracovních skupin, a to zvýšit ekonomickou životaschopnost a konkurenceschopnost trvale udržitelného obhospodařování lesů, dosažení vyváženého vztahu mezi lesem a zvěří a řešit institucionální vztah státu k lesům a lesnímu hospodářství. Předsednictvo bylo seznámeno s aktuálním vývojem prací na Metodickém poky-

nu MŽP k závaznému stanovisku orgánu ochrany přírody a plněním plánu společného obchodu s dřívím členů SVOL. Řešilo rovněž otázku příspěvků na hospodaření v lesích financovaných z krajských rozpočtů a plán činnosti SVOL na další rok.

• 23. října se zástupce SVOL zúčastnil zasedání pracovní skupiny Monitorovacího výboru Programu rozvoje venkova k opatření osy II – obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů, kde obhajoval připomínky členů SVOL ke stávajícím pravidlům. Ty se týkaly především úpravy preferenčních kritérií, možnosti využít krajské dotace na obnovu lesa po kalamitě v případě neúspěchu u SZIF, rozšíření způsobilých výdajů na vyklizování klestu v nepřístupných terénech, rozšíření o možnost věcného plnění ze strany žadatele, omezení maximální výše dotace na jednoho příjemce v rámci podopatření a přesunu prostředků z nevyužívaných opatření PRV. O finálním znění pravidel pro 9. kolo podávání žádostí rozhodne Monitorovací výbor na svém jednání 12. listopadu.

Marie Růžková

Trutnov prodá své lesy v Krkonoších státu

Trutnov 1. října (ČTK) - Město Trutnov prodá několik stovek hektarů svých lesů na Rýchorách ve východních Krkonoších za 120 milionů korun státu. K prodeji se radnice rozhodla proto, že lesy kvůli přísné ochraně přírody v Krkonoších stejně nemůže využívat k rekreaci obyvatel ani k hospodaření.

Radnice se minulých 12 let snažila lesy v Krkonoších vyměnit se státem za snadněji dostupné pozemky v okolí města. „Pokus o trojsměnu mezi námi, Lesy České republiky a Krkonošským národním parkem však před několika týdny definitivně ztroskotal. Proto jsme se rozhodli přistoupit na nabídku národního parku a naše lesy na Rýchorách mu odprodat,“ řekl trutnovský starosta Ivan Adamec.

Trutnov celkem vlastní okolo 2700 hektarů lesa, což ho řadí mezi největší majitele lesů v hradeckém kraji. Problémem městských lesů je jejich roztržitost. Pozemky začínají u Kohoutova na Dvorskú a končí až na Rýchorách. Proto se vedení města dlouho snažilo se státem vyjednat výměnu, aby lesy tvořily souvislý pás.

Správa KRNAP si 490 hektarů lesů na Rýchorách už nyní od radnice pronajímá za 564.000 korun za rok. „Když porovnáme výnosy z nájmu s nabízenou kupní cenou, těch 120 milionů korun bychom na nájmem vybrali asi za 240 let. To je hodně zajímavý obchod,“ řekl Adamec. Částku, odpovídající zhruba 60 procentům znaleckého odhadu, by mělo město dostat od státu ve třech splátkách.

(ze zpravodajského servisu ČTK)

PEFC ČR má nové vedení

Organizace PEFC ČR, která má v České republice na starosti schvalování standardů, revizi a propagaci systému trvale udržitelného hospodaření v lesích PEFC a certifikaci spotřebitelského řetězce lesních produktů (C-o-C), zvolila na sněmu 23. září do svého čela Ing. Františka Morávka, lesnického odborníka, bývalého výrob-

ně technického ředitele státního podniku Lesy České republiky. Pan Morávek má s certifikací lesů v ČR dlouholeté zkušenosti, v minulosti působil mimo jiné ve funkci předsedy komory vlastníků PEFC. Ve vedení PEFC vystřídal dr. Bedřicha Schwarzenberga, který tuto funkci zastával od roku 2006.

Prvním místopředsedou PEFC byl za komoru zpracovatelů zvolen Ing. František Dejnožka, předseda představenstva Hradecké lesní a dřevařské společnosti. Za komoru vlastníků získal post druhého místopředsedy PEFC Ing. Vladimír Krchov, současný výrobně technický ředitel LČR.

Od 1. srpna 2009 došlo ke spojení funkce generálního sekretáře PEFC a výkonného tajemníka Sdružení vlastníků a správců lesních majetků (Sdružení-Žadatel), které uchazečům vydává osvědčení o účasti v regionální certifikaci PEFC. Ve výběrovém řízení vyhrál Ing. Stanislav Slanina, na kterého se můžete s dotazy ohledně certifikace obracet na tel. č. 722 705 325.

S organizačními a personálními změnami souvisí i změna adres obou institucí. Do konce roku budou ještě fungovat stávající kontakty, od 1. ledna 2010 bude PEFC ČR i Sdružení-Žadatel na společné adrese. Další podrobnosti najdete na novém webu PEFC www.pefc.cz

Marie Růžková

Zřízení Lesnického parku Křivoklátsko

Jako odpověď na nenasytné plány ekologických hnutí a Ministerstva životního prostředí nadále rozšiřovat počet a území národních parků a omezovat obhospodařování našich lesů a využívání dřevních zásob, zabývá se Ministerstvo zemědělství myšlenkou vyhlásit Lesnický park Křivoklátsko. Hlavním cílem založení Lesnického parku je zachování tradičního lesního hospodaření, které na tomto území trvá již 250 let a jehož výsledkem jsou zde dnes stanoviště odpovídající druhově i prostorově pestré lesy; významné je rovněž zachování pracovních příležitostí pro místní obyvatelstvo a neomezení rekreačního využívání zdejší půvabné krajiny. Křivoklátsko je již chráněnou krajinou oblastí a je zde vyhlášeno téměř 1000 ha rezervací a přírodních památek, čímž jsou více než dostatečně zajištěny zájmy ochrany přírody.

Na pracovní poradě dne 16. října za řízení náměstka ministra Ing. Jiřího Nováka, které se zúčastnili představitelé všech významných lesnických orgánů a institucí včetně děkanů obou lesnických fakult, se diskutovalo o legislativní opoře tohoto záměru. Předpokládá se, že Lesnický park bude možno vyhlásit podle zákona o lesích. Jeho založení nebude spojeno s žádnými organizačními změnami a na rozdíl od národních parků nevznese žádné nároky na státní pokladnu. Všichni přítomní plán založení Lesnického parku podpořili.

Závěrem byla ustavena pracovní skupina, která připraví postup vyhlášení a standard budoucího hospodaření v Lesnickém parku. Nejschůdnější se jeví začlenění Křivoklátska do mezinárodní sítě „modelových lesů“, která vznikla v r. 1992 na konferenci v Riu a dnes již zahrnuje 40 lokalit v 18 zemích světa. SVOL bude v pracovní skupině zastupovat Ing. Josef Myslivec, ředitel Lesní a rybníční správy J. Colloredo-Mannsfeld Zbiroh, jejíž část by měla být do Lesního parku Křivoklátsko začleněna.

Ing. Ctibor Záruba

Studenti z Francie na praxi v nestátních lesích

Na počátku roku 2009 se na SVOL obrátili 2 studenti 4. ročníku pařížské univerzity AgroParisTech, lesnické fakulty v Nancy, slečna Clemence Veron a pan Dorian Lelou s žádostí o umožnění odborné prázdninové praxe v České republice. Organizace jejich pobytu a odborné náplně praxe se ujal Ing. Stanislav Janský, odborný lesní hospodář oddělení městských lesů Správy veřejného statku města Plzně. Ke spolupráci na programu 4 týdnů praxe oslovil dále kolegy z Lesního družstva Příbyslav, Ostravských městských lesů a Ústavu pro hospodářskou úpravu lesa v Plzni. Byly tak vytvořeny podmínky, aby francouzští studenti během svého pobytu mohli nahlédnout do problematiky lesnictví v různých přírodních podmínkách a různých regionech České republiky.

Správa veřejného statku města Plzně (4100 ha)

Poslední víkend v červnu dorazili dle dohody do Plzně dva příjemní mladí lidé. Po seznámení s prostředím a prohlídce historického centra Plzně začala v pondělí 29. června vlastní praxe. První oblastí bylo předání základních informací o lesnictví v České republice. Studenti byli velice zvědaví, velice podrobně se zajímali o přírodní podmínky, strukturu lesů, vlastnické poměry, systém hospodaření ve státních i nestátních lesích, lesní zákon, hospodářskou úpravu lesů, strukturu dřevozpracujícího průmyslu, ekonomikou hospodaření lesních podniků atd.

V dalších dnech byl věnován časový prostor ukázkám v terénu. Hlavními tématy v Plzni byla problematika rekreačního využití příměstských lesů a rybníků (mobi-

liář, naučné stezky, lesnická pedagogika). V terénu byli seznámeni s ukázkami pěstebních a těžebních postupů v borových a dubových porostech, velmi podrobně se zajímali o využívání pěstebních modelů, určování výše předmětních i mýtních těžeb. Navštívili lesní školku městských lesů a byli seznámeni se systémem produkce a obchodu se sazenicemi v České republice. Dalším tématem, které bylo předmětem jejich zájmu, byly ekonomické údaje - ceny dříví i náklady na lesnické práce. Pro vytvoření ucelenějšího obrazu o diferenciaci způsobů hospodaření byla na Zbiroze dohodnuta návštěva u Ing. Josefa Myslivce - ředitele největšího soukromého lesního majetku v České republice, panství Jeronýma Colloredo Mannsfelda (15.000 ha) a firmy Lesospol s.r.o., která zajišťuje služby pro obecní a soukromé lesy o výměře cca 4.000 ha v regionu. Studenti měli možnost seznámit se s těžkou situací malých pilařských provozů v okolí Plzně v současné době hospodářského útlumu. Na závěr týdne byla naplánována návštěva arboreta Sofronka, světoznámé sbírky různých druhů borovic z celého světa.

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, pobočka Plzeň

Druhý týden se studentů ujal Ing. Jiří Bouše, ředitel pobočky Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů v Plzni (ÚHÚL). Zde měli studenti možnost podrobně se seznámit s principy lesního hospodářského plánování, posláním oblastních plánů rozvoje lesa, lesních hospodářských plánů a osnov, s lesnickou typologií a systémem celostátní inventarizace lesů. S ukázkou způsobu odběru vzorků, postupech při

Francouzští studenti s organizátorem odborného programu ing. Janským.

Rekreace a turistický ruch v lese

8. září uspořádalo v Železné Rudě vedení Plzeňského regionu SVOL ve spolupráci s krajským ředitelstvím Lesů ČR v Plzni a plzeňskou pobočkou Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů pracovní lesnickou konferenci na téma Rekreace a turistický ruch v lese – jedna z významných společenských funkcí. Záštitu nad akcí převzala senátorka JUDr. Jiřina Rippelová. Prof. Šišák z pražské lesnické fakulty zaměřil své vystoupení na strukturu, charakteristiku a finanční hodnocení společenských funkcí lesa a seznámil

přítomné se závěry obsáhlého specializovaného šetření o postojích obyvatel České republiky k lesům a lesnímu hospodářství (Roček, 1999). O naplňování Programu 2000, zaměřeného na podporu návštěvnosti lesů ve vlastnictví státu a využívání jejich přirozeného potenciálu pro rekreaci lidí, informovali zástupci státního podniku LČR Ing. Petr Najman a Ing. Ivan Klik. Turistickému značení v ČR a rozmachu všech jeho forem se věnoval předseda Klubu českých turistů PhDr. Jan Stráský. Poukázal na problém naučných stezek,

typologickém šetření a s použitím přístrojů pro inventarizaci lesů se seznámili i v terénu.

Lesní družstvo Příbyslav

Po 2 týdnech opustili studenti Plzeň a přesunuli se do oblasti smrkového hospodářství na Českomoravské vysočině. Odborný program zajistil Ing. Martin Kamarád z Lesního družstva Příbyslav (5600 ha). Podrobně seznámil studenty se strukturou a fungováním subjektu, který mimo jiné zajišťuje výkon odborného lesního hospodáře prostřednictvím 3 sdružení pro více než 500 drobných majitelů lesa, organizací obchodu se dřívím, přidruženou dřevařskou výrobou, myslivostí a hlavně lesnickým hospodařením převážně smrkových porostů středních poloh. Součástí programu byla exkurze v jednom z hlavních pilařských provozů v České republice – Stora Enso Ždírec nad Doubrovou.

Ostravské městské lesy

Odborný program studentské praxe u společnosti Ostravské městské lesy připravil její

ředitel Ing. Vladimír Blahuta. Na majetku města Ostravy (1100 ha) poznali studenti problematiku nestability smrkových porostů ohrožovaných větrnými polomy a kůrovcovou kalamitou, ukázky převodů jehličnatých porostů na listnaté a smíšené. Hlavním tématem však byly ukázky zajišťování rekreačních funkcí lesa, práce s veřejností a zejména „Lesní škola“ – středisko pro celoroční práci se školní mládeží (lesní pedagogika). Studenti navštívili další významné subjekty dřevozpracujícího průmyslu v České republice pilu Mayr-Melnhof Holz Paskov a celulózku Biocel Paskov. Profesionální myslivost v České republice reprezentovala návštěva bažantnice Šilhěřovice a obory Hukvaldy.

Kromě odborných témat posloužila praxe i k poznání způsobu života v České republice a k návštěvě významných kulturních a přírodních památek. Věříme, že program naplnil představy studentů i vysílající fakulty a doufáme, že se jedná pouze o začátek oboustranně prospěšné formy spolupráce českých a francouzských lesníků.

Základní údaje o lesích Francie

Celková výměra lesů :	15 mil ha, tj. 30% lesnatost
Přirůst :	100 mil. m3/rok
Zalesnění nevyužívané zemědělské půdy :	40 000 ha/rok
Přírodní podmínky:	klima oceánské s přechodem ke kontinentálnímu a horskému (Alpy), jih - klima mediteránní srážky 500 - 2000 mm/rok, průměr 700-800 mm/rok
Druhovité složení:	tvrdé listnaté 60 %, hlavní dřeviny dub zimní/letní, buk, kaštan jedlý jehličnaté 40 %, hlavní dřeviny jedle, smrk, borovice (pinastri, lesní, černá), douglaska mediteránní oblasti hlavní dřeviny Pinus halepensis/pinea/nigra, Dub pýřitý/suber/ilex
Vlastnické poměry:	soukromé lesy 2/3 výměry = 10 mil. ha veřejné lesy 1/3 výměry = 5 mil. ha (státní lesy 2 mil. ha, obce a veřejné instituce 3 mil. ha)
Průměrná velikost majetku:	4 ha, často méně než 1 ha, největší majetky 2-3000 ha
Sběr hub, lesních plodů a ležícího dříví v soukromých lesích pouze se souhlasem vlastníka.	
Lesní hospodářské plánování	LHP povinnost pro majetky nad 25 ha, závazné těžební i výchovné zásahy vč. roku realizace. Změna hospodářských opatření vč. roku provedení pouze se souhlasem státní správy. LHP zpracovávají soukromé i právnické osoby s licencí (může i vlastník).
Tvary lesa a způsoby hospodaření :	
Lesy věkových tříd - převažuje podrostitní hospodaření s přirozenou obnovou, umělá obnova nutná zejména v listnatých porostech a po kalamitách. Umělé zalesnění není od r. 2000 finančně podporováno. Hustota výsadby např. 1100 - 1500 ks/ha pro dub, 400 - 600/ha pro jablň a třešň. Výběrné lesy - v horských oblastech, částečně rozvoj v nižších polohách. Výmladkové lesy tvrdých listnáčů pro využití na palivo v domácnostech. Převody výmladkových lesů buku a dubu na výběrné v nižších polohách. Ekonomický tlak růstu nákladů na práce a pokles příjmů za dříví vede k omezování umělého zalesňování, prořezávek a probírek. Pěstební zásahy jsou motivovány výchovou cenných sortimentů na vybraných jedincích. Zkracuje se obmýtlí, obnovní doba a objem těžby v jednotlivých zásazích - u clonných sečí až 100 m3/ha při návratné době 5 let).	
Lignikultury :	
Výmladkové plantáže s periodou sklizni 3-5 let., topolové porosty vysazované v cílovém sponu, porosty Maritime Pine (1 mil. ha - soukromé lesy)	

Základní údaje o systému lesnického školství ve Francii

Lesní technik :
střední škola stupeň A + 2 roky technické praktické výuky (pěstování lesa, těžba) cca 20 lesnických škol, cca 400 - 500 studentů ročně
Lesní inženýr :
střední škola stupeň A + 5 let, 50 studentů ročně na lesnické fakultě university ENGREF (Národní škola pro krajině inženýrství, lesnictví a vodní hospodářství) s působností v Paříži, Nancy, Clermont -Ferrand, Montpellier, Kourou, nyní součást AgroParisTech. Pařížský institut pro život, výživu a životní prostředí: 50 studentů ročně. Každým rokem má 10 - 20 nejlepších studentů možnost získat stipendium a po absolvování fakulty pracovní místo u státních lesů. ENGREF má také obor všeobecné krajině inženýrství střední škola stupeň A + 7 let, 70 studentů ročně.

Ing. Stanislav Janský
OLH, Správa veřejného statku města Plzně

které v nejlepší víře poskytnout co nejvíce informací nepřispívají ke zvelebení české krajiny. Navíc jsou mnohdy předmětem jednorázové investice, na kterou nenavazuje zajištění potřebné údržby, a chátrají. Ve svém příspěvku vyjádřil postesk nad tím, že příroda – a často právě les – se pro určité vnímání a určité formy pohybu v ní stává mnohým návštěvníkům tělocvičnou a přestává být zdrojem poučení, obohacení a prožitku pestrosti. Kladně hodnotil spolupráci KČT při vyznačování turistických tras s majiteli lesů a na závěr upozornil na konflikty s ochranou přírody, konkrétně v NP Šumava.

Úvod k významu společenských funkcí lesa na městských a obecních majetcích podal předseda Plzeňského regionu a ředi-

tel Sušických městských lesů Ing. Václav Toman. Za bolavé místo zvyšování rekreačního využití lesů označil skutečnost, že návštěvníci často zapomínají, že každý kousek lesa, lesní cesty či lesní mýtiny má svého majitele, a provoz lesního hospodářství považují za příkoří a překážku svým aktivitám. S podmínkami, příležitostmi a realizacemi rozvoje příměstských a rekreačních oblastí, ale především lesů, města Plzně seznámil přítomně Ing. Richard Havelka. Seminář zakončil Ing. Jiří Holický přehledem o možnostech finančních podpor pro posílení funkcí lesů.

Marie Růžková

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky www.svol.cz.

Vydává: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov, IČO 45035652, tel./fax: 565 324 203, e-mail: info@svol.cz. Vychází 3x ročně v nákladu 2000 ks. Odpovědný redaktor: Marie Růžková; za obsah příspěvků ručí autoři. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 17027.